



ใช้ ธุรกิจ ที่ดี ธุรกิจ ไม่ใช้

คำว่า None of your business ถ้ามีใครมาเอ่ยกับคุณ คุณจะรู้สึกอย่างไร

หากคุณต้องการได้ตอบกลับ อาจพูดว่า Your business is also My business ก็คงได้ความรู้สึกที่สามง่ามกันทีเดียว

แล้วการทำธุรกิจเป็นเรื่องของ Corporate Governance: CG (บรรษัทภิบาล) เรื่องของ Business Ethics (จริยธรรมธุรกิจ) และเรื่องของ Corporate Social Responsibility: CSR (ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร) ที่กำลังเป็นกระแสพูดกันติดปากทุกคนทุกวันนี้ นั้นเกี่ยวข้องกับธุรกิจและพวกเรานักบัญชีไม่น้อยแค่ไหน หรือเรื่องเหล่านี้เป็นเพียงแค่แฟชั่นกระแสที่มาแล้วไปเหมือนอีกหลายๆ สิ่งที่เข้ามาในแวดวงการบริหารธุรกิจในประเทศไทย

สังเกตว่าผู้เขียนใช้คำภาษาอังกฤษก่อน แล้ววงเล็บด้วยคำแปลภาษาไทย เพื่อสื่อความว่า สิ่งเหล่านี้ดูเหมือนต่างชาติประเทศทางตะวันตกจะเป็นผู้ริเริ่ม ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วภูมิปัญญาของประเทศไทยทางตะวันออกได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้มาเนิ่นนานก่อนแนวคิดชาวตะวันตกจะแพร่หลายด้วยซ้ำไป

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี

คำว่า “บรรษัทภิบาล” หรือ การกำกับดูแลกิจการ ตามความหมาย คือ หลักในการบริหารจัดการธุรกิจ ทุกประเภททุกขนาดให้เติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว ด้วยการสร้างระบบที่จัดให้มีโครงสร้าง กระบวนการ และ กลไกควบคุมการดำเนินงานขององค์กร ให้เป็นไปอย่าง โปร่งใสและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่มีส่วนได้เสียทั้งหมด อย่างครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นผู้ถือหุ้น ฝ่ายจัดการที่เป็น คณะกรรมการ ผู้บริหาร รวมไปถึงพนักงาน คู่ค้า ลูกค้า ตลอดจนรับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมด้วย

ส่วน “จริยธรรมธุรกิจ” หมายถึงการประยุกต์นำเอา มาตรฐานด้านจริยธรรมมาปรับใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ที่ องค์กรธุรกิจเผชิญ ซึ่งมักจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ กระทบ กับผู้ที่มีส่วนได้เสียทั้งหมดไม่ในทางใดก็ทางหนึ่ง

และคำว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” ซึ่ง บางทีใช้คำว่า corporate citizenship หรือ corporate conscience หมายถึงการกระทำขององค์กรที่พุ่งเป้าไปสู่ วัตถุประสงค์ของการบรรลุประโยชน์ทางสังคมเหนือกว่า วัตถุประสงค์ในการทำกำไรสูงสุดและการปฏิบัติตามภาระ รับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย

ด้วยเหตุนี้มองได้ว่าระบบหรือกลไกบรรษัทภิบาล เปรียบเหมือนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมเกื้อกูลต่อ จริยธรรม ธุรกิจ ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมของ องค์กรเป็นส่วนขยายต่อของจริยธรรมธุรกิจ ทั้งนี้อาจคำนึงถึงผู้มี ส่วนได้เสีย (stakeholders) ทุกกลุ่มใน 10 ประเด็นแทนที่การ พิจารณาผลประโยชน์ผู้ถือหุ้นเพียงกลุ่มเดียวแต่เดิม นับได้ว่าเป็นแรงผลักดันสำคัญ ให้อะไรก็เกิดจุดเปลี่ยนและ เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ประหวัดประจักษ์ทั้งสามเรื่องเข้า ด้วยกัน

ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่นการปล่อยน้ำเสียลงในลำน้ำ คูคลอง เริ่มต้นมองจากจริยธรรมธุรกิจที่เป็นกรอบแนวคิด ของฝ่ายบริหาร ซึ่งการตัดสินใจซึ่งนำหน้าผลดีระยะสั้น ระยะยาวของการกระทำดังกล่าว ตามด้วยประเด็นว่า องค์กรธุรกิจมีบรรษัทภิบาลเพื่อกำกับดูแลสิ่งเหล่านี้หรือไม่ และเรื่องนี้ถือเป็นความรับผิดชอบต่อพื้นฐานที่ธุรกิจ

ต้องมีต่อสังคมหรือชุมชน ไม่ว่าจะมองจากมุมใด มุมไหน เห็นได้ว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม คือ เรื่องการปล่อยน้ำเสียกระทบผลกำไรต่อผู้ถือหุ้น กระทบ โบนัสเงินเดือนพนักงาน กระทบภาพลักษณ์ในตลาด ลูกค้าที่ซื้อสินค้าหรือใช้บริการ กระทบต่อความสามารถใน การจ่ายเจ้าหนี้ กระทบต่อนโยบายภาษีของกรมสรรพากร หรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทบต่อชุมชนโดยรอบ เป็นต้น

อ่านมาถึงตรงนี้ มีความกระจ่างแล้วนักบัญชีวิชาชีพ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับตรงไหน อย่างไร

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของวิชาชีพบัญชี พบว่าบทบาทของนักบัญชีขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและ ความจำเป็นของสังคมในแต่ละยุคสมัย งบประมาณตลอด จนการเปิดเผยข้อมูลได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ มาตามลำดับ ตัวอย่างเช่นเดิมตัวเลขทางการเงินเคยยึด หลักต้นทุนในอดีต ต่อมาเริ่มให้ความสนใจรายงานมูลค่า ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นในมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับ ดังนั้น หากสำรวจวิวัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น จะจะเป็นแนวคิดร่วมสมัยเกี่ยวกับการบัญชีสามขา¹

(Triple Bottom Line Accounting: 3BL) ซึ่งยึดหลักว่าถ้า เราวัดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ เราก็จัดการบริหารสิ่งนั้นไม่ได้ กล่าวคือถ้าเชื่อว่า **จริยธรรมธุรกิจ** เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ นักบัญชีต้องพัฒนา เครื่องมือวัดที่แสดงรายงานให้เห็นถึงความโปร่งใส การปฏิบัติต่อทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมและอย่างมีความ รับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ

ผู้สนับสนุนแนวคิดเรื่องการบัญชีสามขาเห็นว่า รายงานทางการเงินควรรายงานให้ครบถ้วนทั้งสามด้าน อันประกอบด้วย (1) สารสนเทศด้านการเงินตามที่เคย

- 1 ผู้เขียนตั้งชื่อเอง
- 2 นึกถึงประโยคเด็ดในหนังเรื่อง Spiderman ที่กล่าวว่า with great power comes great responsibility

“ระบบหรือกลไกบรรษัทภิบาลเปรียบเหมือนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมเกื้อกูลต่อ จริยธรรมธุรกิจ ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นส่วนขยายต่อ ของจริยธรรมธุรกิจ ทั้งนี้การคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ทุกกลุ่ม ในปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นแรงผลักดันสำคัญก่อให้เกิดจุดเปลี่ยนและเป็นกฎเกณฑ์ ดอกสำคัญที่ประมวลเรื่องราวทั้งสามเรื่องเข้าด้วยกัน”

รายงานมา โดยให้เพิ่มเติม (2) สารสนเทศด้านสังคม/ จริยธรรม และ (3) สารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมประกอบ

เหมือนกำลังบอกว่าองค์กรธุรกิจควรจะประพฤติ ปฏิบัติตนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ ไม่ใช่เห็นแก่เงินอย่างเดียว แต่ควรใส่ใจสังคม ความถูกต้อง ความเป็นธรรม และ ร่วมรับผิดชอบต่อสถานการณ์คุกคามทางด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาอยู่ที่ว่าสารสนเทศด้านสังคม/จริยธรรม และ สารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม จะวัดเป็นมูลค่าทางด้าน ตัวเงินและนำมาเปรียบเทียบในระนาบเดียวกันกับ สารสนเทศด้านการเงินได้มากน้อยเพียงไร ประเด็นการ วัดมูลค่าที่ตามมาแน่นอนจะยิ่งเพิ่มความสับสนซับซ้อน ให้กับนักบัญชีในการจัดทำรายงานทางการเงิน รวมถึง ประเด็นที่ต้องตอบแก่ผู้อ่านงบการเงินว่าสิ่งที่รายงานนั้น สะท้อนความเป็นจริงหรือเป็นเพียงภาพลักษณ์ที่ปรุงแต่ง ประปรุงแต่งขึ้นมาเป็นการเฉพาะคราวเท่านั้น

เมื่อมองกลับมาด้านใน ธุรกิจหลายแห่งได้เริ่มใส่ใจ ให้ความสำคัญและสร้างตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของ ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารทุกระดับมาเป็นจำนวนมาก รูปแบบของ Balanced Score card ที่ใช้กันแพร่หลาย ในปัจจุบันนั้น มีการนำเอาสารสนเทศเพิ่มเติมในด้าน ลูกค้า ด้านประสิทธิภาพการจัดการภายใน และด้าน นวัตกรรม/การเรียนรู้ แต่ยังไม่ได้รวมเอาสารสนเทศด้าน สังคม/จริยธรรม และ สารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาใน กรอบเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็น ด้วยเหตุผลของการแยก

รายงานต่อผู้ใช้ภายในจากรายงานต่อผู้ใช้นอก อย่างไม่รู้ก็ตามประเด็น เสนอให้ได้นำหยิบยกมาอภิปราย กันในโอกาสต่อไป ว่าขอบเขตความรับผิดชอบของ นักบัญชีและรูปแบบการรายงานควรเป็นเช่นไร

หากจะประมวลทหาคความเข้าใจร้อยโยงทั้งสามเรื่องนี้ เข้าด้วยกัน ลองนึกถึงสุภาษิตไทยบทหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า “ชื่อกินไม่หยาบ คตกินไม่นาน” คิดว่าน่าจะครอบคลุมได้ดี พอสมควร “ชื่อ” หมายถึงชื่อตรง โปร่งใส ไม่มี เล่ห์เหลี่ยม ไม่เอารัดเอาเปรียบ ซึ่งตรงข้ามกับ “คต” ที่ หมายถึงไม่ตรง มีประเด็นซ่อนเร้น เจ้าเล่ห์ เห็นแก่ตัว ไม่เผื่อแผ่ ดังนั้นการทำธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและ เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาวต้องอาศัยแนวความคิด และหลักการของบรรษัทภิบาล จริยธรรมธุรกิจ และ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรประกอบกันเข้าเป็น เนื้อเดียว

ถ้าเข้าใจความหมายของวลีที่ว่า “เด็ดดอกไม้สะเทือน ถึงดวงดาว” เรื่องของโลกร้อน เรื่องความเหลื่อมล้ำของ การกระจายรายได้ในสังคม เรื่องของทวิศวรรษภาวะ เรื่อง ของการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เรื่องของภาษีมรดก และอีกหลายๆ เรื่องที่ดูเหมือนไม่ใช่เรื่องทางธุรกิจหรือ ไม่ใช่ธุรกิจ แต่ทว่าแท้ที่จริงแล้วทุกเรื่องเป็นเรื่องของเรา ทุกคน โลกใบนี้อาจน่าอยู่มากขึ้นก็ได้ จริงไหม

It is Our Business.

